

Malmö högskola
Lärarytbildningen
Skolutveckling och ledarskap

Examensarbete
10 poäng

Högpresterande elever

- En bortglömd elevgrupp

*High performing students
-A forgotten student group*

Annelie Börjesson
Cecilia Sjöberg

Allmänt utbildningsområde 60 poäng

Höstterminen 2006

Examinator: Elisabeth Söderquist

Handledare: Bengt-Olof Bergfeldt

Sammanfattning

Skolan har enligt läroplanen skyldighet att hjälpa alla elever. Enligt skollagen skall dagens skola ge särskilt stöd till elever med särskilda behov. Syftet med examensarbetet är att få mer kunskap och insikt i hur de högpresterande elevernas behov kan tillgodoses i gymnasieskolan.

I bakgrunden och i litteraturöversikten beskrivs de högpresterande elevernas skolsituation. Vidare redogörs för begrepp som begåvning, särbegåvning och högpresterande. Vi har använt oss av kvalitativ metod i form av intervjuer. Åtta lärare på två olika gymnasieskolor deltar i undersökningen.

Sammanfattningsvis kan vi utifrån undersökningen konstatera att det enligt lärarna varken finns tid eller resurser till de högpresterande eleverna.

Sökord: begåvade, högpresterande, intelligenta, särbegåvade, talangfulla

Innehållsförteckning

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.1.1 Privatskolor	6
1.1.2 Utländska skolor	6
1.2 Syfte och frågeställning	7
2. Litteratur	8
2.1 Vad kännetecknar en högpresterande elev	8
2.1.1 Olika definitioner av begåvning	8
2.2 Hur högpresterande elever bör få arbeta	10
2.3 Tid och resurser till högpresterande elever	12
2.3.1 Utråkade elever underpresterar	12
3. Metod	14
3.1 Kvalitativ eller kvantitativ forskning	14
3.2 Metodval	14
3.3 Urval	15
3.4 Genomförande	15
3.5 Bortfall	15
3.6 Reliabilitet och validitet	16
3.7 Etik	16
4. Resultat	17
4.1 Vad kännetecknar en högpresterande elev	17
4.2 Hur får de högpresterande eleverna arbeta	18
4.3 Tid och resurser till högpresterande elever	18
4.4 Elevenpassad undervisning enligt Lpf 94	19
5. Diskussion	21
5.1 Resultatdiskussion	21
5.2 Slutsats	24

1. Inledning

Vi är två lärare som arbetar på två olika yrkesförberedande gymnasieprogram, Hotell och Restaurangprogrammet respektive El-programmet. Vi går en lärardistansutbildning på Malmö högskola och detta examensarbete är den avslutande delen på utbildningen. Bakgrunden till vårt val av ämne är att vi under vår studietid på Malmö högskola har diskuterat olika elever och deras studiemotivation på våra yrkesprogram. Vi har då tyckt oss se att det finns en elevgrupp som får mycket liten uppmärksamhet i skolan, nämligen de elever som är eller har potential till att bli högpresterande inom sitt yrkesområde. På yrkesprogrammen arbetar vi många gånger med elever som anses vara svagpresterande när de kommer från grundskolan men som sedan visar sig vara mycket duktiga i det praktiska arbetet men även i de teoretiska delarna som ingår i deras yrkesutbildning. Detta är elever som vi känner att vi oftast inte hinner ge den extra tid det tar att ”knuffa” dem vidare till att själva söka nya kunskaper i ämnet eller ge dem extra motivation och stimulans till mer djupgående studier. Vi tyckte därför att det skulle vara intressant att göra en undersökning för att se vilka erfarenheter andra lärare har av dessa elever. Vi undrade också över vad det finns för forskning om praktiskt högpresterande elever.

1.1 Bakgrund

Högpresterande elever är de elever som överraskar med enastående förmåga när det gäller kunskap, snabb inlärningsförmåga och som vågar ställa frågor och vara nyfikna. Skolan ska vara till för alla och enligt Lpf 94 (Läroplanen för de frivilliga skolformerna) ska undervisningen ”anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform skall vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. Normerna för likvärdigheten anges genom de riksgiltiga målen. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå”.¹

Citatet ur läroplanen är intressant eftersom det står att undervisningen skall anpassas till *varje* elevs förutsättningar och behov. Några av skolans huvuduppgifter är också att förmedla kunskaper och skapa förutsättningar för att eleverna skall tillägna sig och

---

¹ Utbildningsdepartementet 1994, Lpf sid. 6

utveckla kunskaper.² En neutral tolkning av detta bör innebära att även högpresterande elever har rätt till individanpassad undervisning, vilket vår intervjuundersökning visar att de inte får.

En förutsättning för att de högpresterande eleverna ska fungera bra i skolan är att de ges acceptans, tolerans och tillåts arbeta på den nivå de klarar av. Om elever har behov av sakkunskaper som går utanför lärarens område ska man ta in sådan hjälp. I annat fall följer läraren inte de yrkesetiska principer som står i Lärarens handbok under rubriken "Lärare förbinder sig att i sin yrkesutövning ... anlita annan sakkunskap för att vid behov hjälpa eleverna".³ Som lärare ska man alltså be om extra resurser för att tillgodose elevers behov. Men eftersom det svenska utbildningsväsendet inte har erkänt att särbegåvade elever har behov av extra stöd i undervisningen ger de kommunala skolorna mycket sällan extra resurser till dessa elever.⁴

1.1.1 Privatskolor

De alternativ som ges till den kommunala skolan i Sverige är friskolor och privatskolor som står utanför det offentliga skolväsendet i Sverige. Dessa skolor har en helt annan undervisningssituation då de har möjligheten att neka vissa elever tillträde och anpassa undervisningen efter vilka elever man väljer att ta emot. Storleken på terminsavgifterna kan också fastläggas så att de har resurser som går långt över de kommunala skolornas elevpeng.

Som exempel kan nämnas Lundsberg, som torde vara den mest kända privatskolan i Sverige. Där får eleverna garantier om att de lämnar skolan väl förbereda för högre studier och framtida yrkeskarriärer.⁵ Nackdelen är att det kostar pengar att gå här, vilket innebär att elever som saknar kapital aldrig får möjlighet att välja en utbildning som skräddarsys efter deras förutsättningar. Elever i Sverige har inte så många möjligheter till stipendium för att gå på särskilda skolor som man till exempel har i USA.

1.1.2 Utländska skolor

Många andra länder har en särskild inlärningspedagogik för både svag- och högpresterande elever. Åtskilliga länder i Europa har insett att man måste ta väl hand

---

² Utbildningsdepartementet 1994, Lpf sid. 7

³ Lärarens handbok 2002, sid. 134

⁴ Winner 1996, sid. 8

⁵ www.lundsbergsskola.se

om högpresterande elever och ge dem förutsättningar att utvecklas inom de ämnen de är högpresterande i. Europarådet har ställt sig bakom en rekommendation avseende begåvade barn, en rekommendation som man uppmanar alla medlemsländer att följa. I rekommendationen står följande att läsa: ”Inget land har råd att slösa bort talang och det vore slöseri med mänskligt kapital att inte i god tid identifiera barn med hög intellektuell förmåga eller med stor potential på annat sätt.”⁶

I de amerikanska skolorna finns sedan mitten på 1970-talet speciella läroplaner och speciella skolor för högpresterande elever. Det finns både fördelar och nackdelar med läroplaner för högpresterande barn. Fördelarna har varit att man insett vikten av att stimulera de mer högpresterande eleverna med olika inlärningsstilar och också gett lärarna en möjlighet att anpassa undervisningen efter elevernas individuella skillnader. En större medvetenhet om dessa elever har ökat förståelsen för dem, till exempel att de behöver hjälp att lära sig.

Nackdelarna med dessa läroplaner för högpresterande elever har varit att betoningen lagts vid barnens IQ. Lärarna har också fokuserat mycket på deras provresultat. Rita Dunn, Ken Dunn och Donald Treffinger menar i sin bok *Alla barn är begåvade – på sitt sätt* att bra läroplaner aldrig kan ha en storlek som passar alla. Alla skolor bör ha olika läroplaner som stimulerar eleverna i enlighet med deras egen unika anlag och deras begåvning.⁷

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att lyfta fram högpresterande elevers skolsituation på yrkesprogrammen och belysa hur lärare upptäcker och bemöter dem i skolan. Avsikten med examensarbetet är också att få mer kunskap och insikt i de högpresterande elevernas skolsituation. Vi avser att belysa följande frågor i vårt arbete:

- Vad kännetecknar en högpresterande elev?
- Hur får högpresterande elever arbeta?
- Satsar skolan tid och resurser på högpresterande elever?
- Får högpresterande elever elevanpassad undervisning enligt Lpf 94?

---

⁶ Jällhage, Lenita Dagens Nyheter, avdelning INL, sid. A05 (A6) datum 030218

⁷ Rita, Dunn & Ken, Dunn & Donald Treffinger, 1992, sid. 77

2. Litteratur

Här inleder vi med att behandla vad litteraturen som vi tagit del av ger för olika begreppsförklaringar på högpresterande elever och vad det finns för olika intelligensområden. Därefter belyser vi vad högpresterande elever har för olika behov i skolan och varför det är så viktigt att eleverna får tid och resurser.

2.1 Vad kännetecknar en högpresterande elev

Det finns ännu ingen enhetlig modell som kan beskriva alla typer av högpresterande, begåvade eller särbegåvade elever. Enligt Howard Gardner finns det inte (och kan inte heller finnas) en enda obestridlig, allmänt accepterad lista över mänskliga intelligenser, men han menar att alla människor besitter någon form av särskild förmåga eller "intelligens".⁸ När en elev får höga poäng i ett intelligenstest säger det en hel del om hur bra eleven är på att ta till sig kunskaperna som förmedlas i skolan, men det beskriver inget om hur bra man kommer att klarar sig senare i livet.⁹

2.1.1 Olika definitioner av begåvning

Begåvade barn, högpresterande barn, särbegåvade barn, intelligenta barn, hyperintelligenta barn, talangfulla barn och geni är några av de ord som beskriver barn med enastående förmåga att överraska med ovanliga kunskaper, snabb inlärningsförmåga, kreativitet och som vågar vara nyfikna och är motiverade att lära sig så mycket de kan. I *Bonniers Svenska Ordbok* står följande om ordet "begåvad": "utrustad med goda anlag, intelligent, talangfull".¹⁰ När man i dagligt tal pratar om intelligens är det enligt nationalencyklopedin "detsamma som förstånd, begåvning eller tankeförmåga. Förslag till definitioner av intelligens har ofta betonat abstrakt tänkande, relationstänkande, lärande, anpassning till nya situationer och effektivt utnyttjande av erfarenheter. Enighet om en definition har dock inte nåtts."¹¹

Som nationalencyklopedins definition visar är begåvning möjlig inom alla områden för mänsklig strävan. Uppfattningen att man bara kan vara begåvad i akademiska ämnen och att man bara använder sig av tester för att mäta intelligens för att urskilja de begåvade ligger säkert en hel del elever i fatet. Man kan vara begåvad i sport,

---

⁸ Persson 1997, sid. 116

⁹ Gardner 1983, sid. 3

¹⁰ Malmström, Györki & Sjögren Peter A, 1991, sid. 54

¹¹ Nationalencyklopedins Internetjänst 2006, intelligens

gymnastik, ha affärssinne, underhållning, musik, teater, bild, mod, empati, samarbete, konfliktlösning, filosofi, abstrakt tänkande, ledarskap, teknik, medmänsklighet, att fungera socialt, fingerfärdighet, nyfikenhet osv. De sju multipla intelligenserna efter Howard Gardner ger också en fingervisning om vilka yrkesområden som skulle vara tänkbara för en viss intelligens.¹² Elever med en logisk–matematisk intelligens har en förmåga att urskilja numeriska mönster och typiska yrkesområden är t ex forskare eller matematiker. Lingvistisk intelligens har de elever som har en känsla för språk, och yrkesområden som ligger till hands för denna intelligens är poet eller journalist. Musikaliska elever uppfattar rytm och har vad vi i dagligt språk kallar musiköra och arbetar troligtvis som musiker eller med att skriva musik. Elever med spatial intelligens uppfattar färg, rymd och form, vilket är goda egenskaper för t ex blivande skulptörer, inredare och hantverkare. Kroppslig–kinestetisk intelligens behöver de som ska kunna kontrollera sina kroppsrörelser, till exempel idrottsmän/kvinnor, dansare och hantverkare. Interpersonell intelligens är att ha förmågan att läsa av andra människors sinnesstämningar och hjälpa dem tillrätta med deras problem och är lämpligt för en blivande terapeut. Att känna sig själv och att ha en god kännedom om sin egen styrka och svaghet är utmärkande för intrapersonell intelligens.

Som vi sett är det viktigt att vidga begreppet högpresterande eller begåvning i skolans värld och i arbetslivet till att innefatta många olika sorters skapande och inte enbart de akademiska. De högpresterande eleverna (oavsett vilken begåvning de har) kan tillgodogöra sig högre utbildning inom ämnet för sin begåvning samt lyckas väl i sitt framtida yrke.

För att öka förståelsen för att det finns praktiskt högpresterande elever som ständigt förvånar oss genom sin brådmogenhet och skicklighet inom ett yrke och att de bör jämföras med akademiskt begåvade elever, krävs ett domänspecifikt perspektiv. Detta betyder att man begränsar sig till en viss typ av beteenden, till exempel dans, musik eller språk och försöker utveckla vad som är typiskt för just detta beteende i just den domänen. Det behövs en flexibel taxonomi som återspeglar även andra intelligenser än enbart de akademiska. En sådan taxonomi har utarbetats av Roland S. Persson och bör enligt honom uppfylla åtminstone tre kriterier, nämligen:

- Den bör beskriva de särbegåvade beteenden som samhället kan antas ha behov av.

---

¹² Persson 1997, sid. 116

- Den bör också genom sin struktur och nomenklatur ha en heuristisk funktion, det vill säga den bör kunna ange en möjlig riktning på forsknings- och utvecklingsarbeten där sådana är underpresterande eller helt frånvarande.
- Den bör i takt med den växande forskningen på området, genom stegvisa förändringar i sitt innehåll och i sin struktur, i någon mån kunna påverka uppfattningen om vilka beteenden som kan komma att benämnas särbegåvade i ett framtida perspektiv.¹³

Det är skolans uppgift att stimulera elever till att nå sin fulla kapacitet och ge alla möjlighet att utvecklas som individer. Det är dock inte självklart att de högpresterande eleverna vågar röja sin verkliga kapacitet för läraren när de andra eleverna i klassen är närvarande. Om eleven är den som bråkar och stör mest i klassen kan det bero på att han eller hon är otillfredsställd och uttråkad. Det är då inte självklart att en lärare kan identifiera eleven som högpresterande.¹⁴

För skolans elever är oftast klassen en trygghet, eleverna känner individerna och sina undervisande lärare. För att en person ska kunna fungera bra enskilt och i grupp finns det vissa grundläggande behov som måste tillfredsställas. Det viktigaste är att vara delaktig i en grupp och att i den känna trygghet samt att bli sedd av kamrater och vuxna. Vilka möjligheter får då de praktiskt begåvade eleverna till utveckling i sitt skolarbete?

2.2 Hur högpresterande elever bör få arbeta

För skolledare och lärare i dagens skola där det ställs allt högre krav på utbildning och teknisk utrustning gäller det att hitta en balans i arbetet med att motivera eleverna. Samarbetet mellan lärare och ämnesöverskridande övningar behövs mer än någonsin i dagens skola för att öka förståelsen om att kunskaper i ett ämne även gäller för andra ämnen. För att kunna göra detta krävs enligt Isberg att verksamheten förändras.¹⁵ Denna förändring innebär att en bra kommunikation mellan lärare och elever finns och att läraren lyssnar på elevernas önskemål och försöker förstå saker utifrån deras synvinkel.

Tyvärr är det i jantelagens¹⁶ spår lätt att ett högpresterande barn blir måltavla för de andra elevernas avund för att de utan svårighet behärskar ett ämne eller har mycket bra resultat på prov. Det finns dock sätt att motverka jantelagens följder och här kommer nu några exempel på vad skolan kan göra för att skapa gynnsammare förutsättningar för

---

¹³ Persson 1997, sid. 114

¹⁴ Ibid, sid. 52

¹⁵ Isberg 1996, sid. 75

¹⁶ Bilaga 2

eleverna. Enligt litteraturen har högpresterande elever lättare för att gå i åldersintegrerade klasser eftersom det i sådana elevgrupper redan från början finns nivåskillnader mellan eleverna. Att arbeta i projekt där projektets uppgifter utformas i olika svårighetsgrader gör att elevens hastighet med att lösa uppgifterna inte tydliggörs på samma sätt som när alla arbetar med samma uppgifter och man skall vänta in klassen så att alla är på samma ställe¹⁷. Att skapa en miljö som både elever och lärare trivs och kan arbeta i är alltså viktigt.

Vidare är det inte alltid läraren som har bäst eller färskast information inom ett område utan det kan vara eleven som har bäst kunskap. Om man även som lärare kan acceptera det och försöka finna sätt i undervisningen som ger eleven möjligheter att dela med sig av sin kunskap kan man få stimulerande undervisningssituationer som ger hela klassen ökade insikter. Det är under alla omständigheter viktigt att man som lärare inte trycker ner dessa elever då de någon gång gör fel och att man accepterar att man inte alltid vet mest i klassrummet.

Av de högpresterande eleverna tycks de intellektuellt begåvade barnen som har exceptionellt hög IQ och de som inte har framgång i skolan lida allra mest av att undervisningen inte tillfredsställer deras behov av utmaningar, lärarstöd och mångsidighet. För båda grupperna verkar det finnas en större risk för att få sociala och emotionella problem när undervisningen inte fyller sin funktion.¹⁸

En förutsättning för att de högpresterande eleverna ska fungera bra i skolan är att de tillåts arbeta på den nivå de klarar av. För att åstadkomma detta krävs att lärare ges tid till att utveckla bra och välmotiverade arbetsuppgifter. Ett arbetssätt som passar bra för de högpresterande eleverna är att få möjlighet till att fördjupa sig i arbeten. Eleverna är med i klassen och arbetar med samma område men i en annan takt och på en annan nivå och som lärare kan man i undervisningen utgå från Blooms taxonomi. Denna har olika nivåer för inläring och sätter dem i relation till varandra. Klassificeringen ser ut så här:

1. Kunskap: Upprepa, lära utantill, rabbla
2. Förståelse: Nya ord på känd kunskap
3. Lösning med hjälp av tidigare kunskap: generaliseringar
4. Analys: Dela upp kunskapen, ”atomisera”
5. Sammansättning: Sätta samman gammalt och nytt; en kreativ process

---

¹⁷ Wahlström 1995, sid. 45

¹⁸ Evenshaug & Hallen 2001, sid.161

6. Utvärdering: Kvalitativ och kvantitativ bedömning av vad man gjort enligt den standard som råder.¹⁹

På detta sätt ökar läraren elevens stimulans och motivation.

Man kan också arbeta med uppgifter som eleverna ska lösa på egen hand och då går man in som handledare. Detta ger möjligheter till högpresterande elever att rikta sin fulla uppmärksamhet på det som de är osäkra på eller saknar kunskap om. Läraren ska finnas där för att ge tips och vägledning och fungera som bollplank.

Sammanfattningsvis fordras mer tid för lärarna att utveckla arbetsmaterial som kan stimulera och motivera de högpresterande eleverna i skolan. Frågan är om de högpresterande elevernas behov tillgodoses?

2.3 Tid och resurser till högpresterande elever

Det finns många olika begåvningar som inte går att mäta och det är som påpekats tidigare svårt att definiera begåvning. I egenskap av lärare kan det vara svårt att förstå varför eleven har ett stökigt beteende i klassen när det egentligen handlar om understimulans. Det är viktigt att begåvade barn upptäcks redan i tidig skolålder så att deras studiemotivation kan stimuleras. I boken *Pedagogiskt Dilemma* betonar Peder Haug att det inte alltid är eleven som är problemet utan att det är skolans sätt att arbeta som gör att vi får oroliga elever.²⁰

2.3.1 Uttråkade elever underpresterar

Prestationsstarka elever kan uppfattas som störande då de ifrågasätter och inte godtar alla svar på en gång. Dessa elever blir i princip hindrade av skolan från att få ett rikligt utbyte av sin skolgång. Lärare misstolkar ibland dessa elever och ser dem som oroliga, oengagerade och med beteendeproblem eftersom de faller utanför den normala standarden. Ibland kan det bli så att elever lyfts ur klassen och skickas till specialpedagoger för att man ska utreda varför de är så stökiga i klassrummet.²¹ Det blir i vissa fall aktuellt med kunskapstester, men hur ska man kontrollera kunskaperna?

Enligt Winner kan man inte lita blint på IQ-tester utan hon skriver att särbegåvning och IQ inte kan jämföras och att det är först nu som forskare börjat inse att en

---

¹⁹ Evenshaug & Hallen 2001, sid. 74

²⁰ Haug 1998, sid. 44

²¹ Haug 1998, sid. 44

människa kan vara mycket begåvad inom en domän utan att för den skull ha hög IQ.²² Därför kan det lätt hända att barn feldiagnostiseras. Även Winner är inne på samma linje som Haug då hon har märkt en tendens till att man feldiagnostiserar såväl särbegåvade som normalbegåvade elever. Det kan vara svårt att skilja ett uttråkade barn från ett som har inlärningssvårigheter. Hon tror dock att det är oftare som särbegåvade felbedöms då många av dem är så uttråkade att det kan uppfattas som att de lider av uppmärksamhetsstörningar eller hyperaktivitet.²³

När ett barn väl har blivit rätt diagnostiserat påstår Winner att skolan bör sätta in någon form av specialundervisning för att ställa högre krav på eleverna eftersom för låga krav gör att högpresterande elever underpresterar. Hon hävdar också att det är särskilt viktigt för särbegåvade barn som kommer från oprivilegierade bakgrunder att extra resurser sätts in då de lider mest av bristen på pedagogiska insatser. Enligt de särbegåvade barnen själva påverkar dessutom skolan inte alls eller mycket lite högpresterande elevers talangutveckling inom akademiska, konstnärliga och musikaliska områden.²⁴

Högpresterande elever tänker annorlunda för att de vet mer, de vågar testa gränser inte för att de är orädda utan för att de är nyfikna och eftersom de har ett behov av att lära sig och upptäcka nya saker. Högpresterande elever blir ofta hängivna, uppslukade och till och med förälskade i sina uppgifter eller projektarbeten. De drivs av en inre motivation att lösa uppgifterna och betraktas oftare som idealister än karriärister.²⁵ Detta gäller såväl akademiskt högpresterande som praktiskt högpresterande elever. Införande av lärlingssystem där eleven får växa i yrket vid sidan om sin mentor och får utveckla det praktiska intellektet är kanske en väg att gå för att ge eleverna möjlighet att utveckla sin talang.

---

²² Winner 1996, sid. 37

²³ Ibid, sid. 47

²⁴ Ibid, sid. 207

²⁵ Persson 1997, sid. 53

3. Metod

Med utgångspunkt i vårt syfte och våra frågeställningar bestämde vi oss för en strukturerad intervjuundersökning av åtta lärare som genomfördes på våra respektive arbetsplatser under september månad 2006.

3.1 Kvalitativ eller kvantitativ forskning

Kvalitativ forskning är den metod som vi har använt av den anledningen att arbete syftar till att undersöka fenomenet högpresterande elever i skolans miljö. Vid kvalitativ forskning söker forskaren svaret på framför allt ett fenomenets karaktär eller egenskaper. En kvantitativ forskning söker istället svar på frågor om hur frekvent något förekommer eller hur många som finns.²⁶ Hade undersökningens syfte varit att ta reda på till exempel hur många högpresterande elever det finns på skolorna och hur fördelningen av dessa ser ut mellan flickor och pojkar i olika åldersgrupper så kunde vi ha valt kvantitativ forskning. Strukturerad intervju tillhör inte riktigt den kvalitativa forskningsmetodiken men eftersom vi även utförde en mängd samtal med berörda lärare fyllde den absolut en kvalitativ funktion i undersökningen.

3.2 Metodval

För att belysa vår frågeställning valde vi att göra strukturerade intervjuer, dels för att minimera risken för påverkan och dels för att vi ville få så öppna svar som möjligt och för att få goda möjligheter till att jämföra svaren. Det var också flera av lärarna som ville ha frågorna skriftligt då de hade svårt för att avsätta tid till intervjuerna. Då vi ville hålla oss till yrkesprogrammen och våra skolor ansåg vi att enkät inte var ett lämpligt alternativ eftersom lärarantalet blev så litet att undersökningen inte skulle bli tillförlitlig. För övrigt passar enkät bättre när man vill undersöka samband mellan olika fakta vilket inte var det som vi skulle göra. Högpresterande elever är inget som är allmänt förekommande i klasserna så några observationer var inte möjliga att göra. Även om det hade funnits ett antal högpresterande elever så hade det varit för många nackdelar med denna metod. En av dessa nackdelar är att elever identifierar alla vuxna i skolmiljön som lärare eller assistenter och detta hade inneburit att eleverna skulle ha uppfört sig

---

²⁶ Widerberg 2002, sid. 15

annorlunda när vi varit närvarande. Det är dessutom så att deltagande observationer är mycket tidskrävande och passar därför bättre på längre forskningsprojekt.²⁷

3.3 Urval

Intervjupersonerna arbetar som gymnasielärare på två olika skolor. Sex av dem är yrkeslärare och två arbetar som ämneslärare. De har varit verksamma mellan fyra och trettiosju år vilket ger ett medeltal på 17 år. Av den orsaken att båda arbetar med elever på yrkesprogram valdes fler yrkeslärare än ämneslärare ut till intervjun.

3.4 Genomförande

Det finns många definitioner av elever som presterar mer än vad som kan anses normalt, precis som det finns många olika beskrivningar av vad definitionerna betyder. Detta har varit ett stort problem för oss under arbetets gång. Det var därför mycket viktigt att förklara vad begreppet högpresterande elever innebär i denna undersökning. Varje lärare informerades därför muntligen om begreppet och om vad syftet med undersökningen var.²⁸ De fick också ställa frågor omkring vårt arbete. Vidare klarlades att deltagarna skulle vara helt anonyma i redovisningen och att svaren kunde skickas via post i stället för e-post om fullständig anonymitet önskades.

Något som märktes tydligt vid dessa intervjuer var att intresset för frågorna och vår studie var mycket stort men att det inte finns tid för reflektion och diskussion. På skolorna är det pressade scheman och varje arbetsbelastning, även en liten intervju, känns som en extra ansträngning för de flesta pedagoger.

Vi arbetar på skolorna där intervjuerna gjordes och fick möjlighet till samtal med berörda lärare, vilket medförde möjligheten att få ta del av deras iakttagelser av högpresterande elever i klassrummet. Intervjuerna blev en bekräftelse på dessa samtal. I intervjuerna och samtalen framkom det att högpresterande elever är något som lärarna inte stöter på i varje klass.

3.5 Bortfall

En strukturerad intervju visade sig passa bäst eftersom det fanns önskemål från ett flertal av lärarna att frågorna skulle skickas via e-post. Det var dock inte så stor

---

²⁷ Ejvegård 2003, sid. 69

²⁸ Bilaga 1

procentuell skillnad mellan de båda lärargrupperna från början men hos yrkeslärarna var svarsfrekvensen betydligt högre. Sex av tio svarade samtidigt som två av fem ämneslärare ställde upp.

3.6 Reliabilitet och validitet

Om det hade varit möjligt för ett större antal lärare att avsätta tid till en kvalitativ intervju och om en av oss skulle ha genomfört dem så hade svaren kanske blivit lite mer uttömmande vilket hade medfört en högre reliabilitet på undersökningen. Reliabilitet blev ändå hög tack vare att de intervjuade kunde fundera över frågorna och formulera sig i text vilket gav bra och innehållsrika svar inom området. Då vi arbetar på samma skolor som respondenterna diskuterades också högpresterande elever vid olika tillfällen vilket gjorde att svaren på den strukturerade intervjun blev tillförlitliga.

Vad det gäller validiteten i undersökningen är det svårare att uppskatta hur hög den är. Validitetsprövning kan i princip bara göras om man har något annat mått på det man undersökt att jämföra med.²⁹ Genom att kritiskt granska utgångspunkterna och vara noggranna med definitionerna samt konstaterat att resultatet täcker det område som undersöktes har vi försökt säkerställa validiteten i arbetet.

3.7 Etik

Alla lärare har fått möjligheten att vara helt anonyma och svaren som vi fått in och använt i vårt arbete har numrerats för att inte avslöja personerna bakom. Svaren har diskuterats med berörda lärare där så har önskats och möjlighet till att läsa hela arbetet före publicering har erbjudits. Där citat har använts som eventuellt skulle kunna röja anonymiteten har respondenten tillfrågats och givit sitt medgivande. Vid sådana förfrågningar har tyngdpunkt lagts på att inte pressa subjekten utan ge dem möjlighet att svara nej. Det tillhör god forskningsetik att vara lyhörd och visa respekt för dem som gjort undersökningen möjlig.

---

²⁹ Ejvegård 2003, sid. 75

4. Resultat

Intervjupersonerna arbetar som gymnasielärare på två olika skolor. Sex av dem är yrkeslärare och två arbetar som ämneslärare. De har varit verksamma mellan fyra och trettiosju år vilket ger ett medeltal på 17 år. I redovisningen betecknas lärarna som L1, L2 och så vidare.

Vi har sammanställt lärarnas åsikter från intervjuerna och tagit fasta på vad det är som kännetecknar högpresterande elever, hur dessa får arbeta på skolorna, om det finns tid och resurser att satsa på dessa elever samt huruvida lärarna upplever att skolorna följer de riktlinjer som finns i Lpf 94 angående elevenpassad undervisning.

4.1 Vad kännetecknar en högpresterande elev

Det framkom i intervjun att det mer än något annat är elevernas arbetssätt som avslöjar för lärarna om det är en högpresterande elev eller inte. Genomgående i intervjusvaren var att högpresterande elever:

Söker kunskap på egen hand

Tar egna initiativ

Engagerar sig och jobbar aktivt

Ger allt för skolan

Är vetgiriga och visar stort intresse

En lärare (L8) svarade att en högpresterande elev ofta har löst gårdagens problem till nästa dag. Det är alltså elever som tar egna initiativ och söker kunskap i sitt skolarbete, precis som det oftast står i målen för MVG-betyg.

Högpresterande är vidare en ”elev som har lätt att ta till sig kunskap, som är intresserad av ämnet utöver det som krävs och som söker kunskap på egen hand” svarade en lärare (L1). Det var bara en lärare (L8) som i intervjun lyfte fram att det kan finnas högpresterande elever som är stökiga, oroliga och väldigt svårmotiverade. Läraren menade att dessa elever ofta är skoltrötta men att man kan få dem inspirerade genom att göra en tydlig brytning mellan grundskolans och gymnasiets studier. Genom att ha mycket praktik med direkt kopplad teori där eleven arbetar i sin egen takt kan intresset för utbildningen få en nytändning enligt läraren. Som exempel gav läraren att elever kan praktiskt få installera lampor som styrs med olika typer av strömbrytare och

parallellt med detta undervisning i matematiska beräkningar på hur ström, spänning och resistans arbetar i deras uppkopplingar. De elever som har spatial intelligens och/eller kroppslig-kinetisk intelligens disponerar med en sådan här skolgång möjligheten att snabbt få komma fram som högpresterande i yrket, då uppkopplingarna tydliggör om eleven har känsla för form, struktur och fingerfärdighet.

4.2 Hur får de högpresterande eleverna arbeta

Sju av åtta svarar att det är självständigt arbete som är det övervägande arbetssättet. Ofta är det så att eleverna får arbeta med extra materiel på egen hand och i viss mån försöker läraren ge dem möjligheter till att arbeta i egna projekt. En lärare (L5) svarade att högpresterande elever får jobba mycket "självständigt, då de visar att de på egen hand kan inhämta baskunskaperna och ofta arbetar de snabbare än övriga elever". En annan (L2) svarade att de är "med på lektionerna som vanligt med egna uppgifter som de arbetar självständigt med. Kanske projekt med handledning." Arbete i projektform för dessa elever är något som förespråkas i litteraturen men då poängteras vikten av att lärare går in som handledare och agerar bollplank. Vid intervjuerna framkom det dock att lärarna upplever att deras tid med eleverna inte räcker till för att gå in i djupare problemlösning och diskussioner. Högpresterande elever som har den sociala kompetensen som krävs för att agera som extralärare får många gånger hjälpa andra elever med deras uppgifter. När de inte har kvalifikationerna påpekade lärarna att eleven ofta hamnar utanför klassgemenskapen. Det framkom också att det "har tagits för stor hänsyn till omotiverade elever som har bromsat utbildningen för de högpresterande. Lärarna måste kunna gruppera efter intresse, kunskap och behov. Då skulle alla få en bättre utbildning." (L8)

4.3 Tid och resurser till högpresterande elever

Det finns varken tid eller resurser enligt lärarna. Skolorna prioriterar att hjälpa svagare elever så att de ska nå kursmålen och det är främst upp till eleven om det ska bli tal om arbete som går utanför kursmålen. I intervjusvaren framkom det att:

De svaga tar mycket tid. Har ej alltid tid att ge de högpresterande tillräckligt med uppmärksamhet. (L5) Det finns ingen specifik tid för dessa elever men man utnyttja deras egen förmåga att arbeta självständigt kan det bli mer tid över för övriga elever. (L6)

i dagsläget går resurserna nästan oavkortat till dem som är lågpresterande. (L2)

Winner poängterar som vi sett hur viktigt det är att specialundervisning sätts in för dessa elever eftersom de behöver få högre krav på sig för att inte underprestera och det är särskilt viktigt för de elever som kommer från oprivilegierade förhållanden. Det finns också idéer bland lärarna som skulle ge högpresterande elever större utmaningar men också i slutändan ökade resurser för de svagare och medelmåttiga eleverna. Till exempel berättade en lärare att man ibland tagit kontakt med företag som är villiga att engagera sig i högpresterande elever. Genom att skänka material har företag givit elever möjligheten att arbeta med objekt på skolan som eleverna är intresserade av men som det normalt sätt inte finns resurser till att köpa in. För att detta samarbete ska fungera framkom det att tid måste finnas för att sköta kontakterna, men enligt läraren saknas denna tid.

4.4 Elevanpassad undervisning enligt Lpf 94

På frågan om skolan anpassar undervisningen efter kunskapsnivån även för de högpresterande eleverna var det sex som svarade nej. Motiveringen var att undervisningen anpassas efter de svagare eleverna. Här följer citat från tre olika lärare:

Ribban sätts ju oftast efter lägstanivå. (L1)

De svaga får mer uppmärksamhet. (L4)

Oftast har vi högre krav på de högpresterande. (L5)

Högpresterande elever får klara sig själva utan stöd och eftersom de ofta är långt före resten av klassen förväntas de lösa uppgifterna på egen hand enligt lärarna. Detta kan inte betyda annat än att jämlikheten i den svenska skolan innebär att högpresterande elever får vänta in sina klasskamrater innan de ges möjlighet till att gå vidare. Det är som Roland S. Persson skriver snudd på omvänd diskriminering.³⁰ När skolorna inte bedriver undervisning på rätt nivå för högpresterande elever kan detta tolkas som ett brott mot Lpf 94 där det står klart och tydligt att skolan ska anpassa undervisningen efter elevens förutsättningar, behov och kunskapsnivå. Ett önskemål från lärarna var

---

³⁰ Vinterhed, Kerstin Dagens Nyheter, avdelning PJO, sid. A02 (A6) datum 990411

möjligheter till att få gruppera klasser efter kunskap för att på så sätt ge både starka och svaga elever rätt undervisningsnivå.

5. Diskussion

Syftet med denna uppsats är att lyfta fram högpresterande elevers skolsituation på yrkesprogrammen och belysa hur lärare upptäcker och bemöter dem i skolan. Avsikten med examensarbetet är också att få mer kunskap och information om de högpresterande eleverna. Vi sökte därför först kunskap via den litteraturen som finns inom ämnet och intervjuade sedan lärare för att se om litteraturen stämde med skolornas arbetssätt.

I resultatredovisningen har det framkommit flera intressanta aspekter som kommer att ge oss större möjlighet att upptäcka och stimulera denna elevgrupp i framtiden. Det kanske allra viktigaste är just vad vi kan göra i olika undervisningssituationer för att ge dessa elever möjligheter att utvecklas i sin takt. Att arbeta med projekt för att få möjligheter till fördjupning inom olika ämnesområden lyftes fram i både litteraturen och intervjuerna. I vårt arbete har vi begränsat oss till att intervjua enbart lärare på våra skolor, det hade varit intressant att även gjort en personlig intervju med rektorerna på dessa skolor. För övrigt hade det varit intressant om vi fått möjlighet att även involvera elever och föräldrar i detta arbete men det hade blivit för omfattande forskning. Kanske blir det någon annan som tycker att det skulle vara en intressant infallsvinkel på problemet.

Vi börjar med att diskutera resultaten utifrån våra fyra frågeställningar och avslutar sedan med att ge vår slutsats av detta arbete.

5.1 Resultatdiskussion

Resultatet av vår undersökning diskuterar vi genom att knyta samman svaren från vår strukturerade intervju med de slutsatser vi dragit av den teoretiska delen.

I vårt examensarbete har vi sökt svar på fyra frågor. Den första frågan är vad som kännetecknar en högpresterande elev? Det visade sig vara svårt att finna en definition som beskriver alla typer av högpresterande, begåvade eller särbegåvade elever. Som vi tidigare påpekat har detta varit ett stort problem för oss under arbetets gång. Det framkom i resultatet av intervjusvaren att det är främst elevernas arbetssätt som avslöjar för lärarna om det är en högpresterande elev eller inte. Eleverna har förmåga att söka kunskap på egen hand och tar egna initiativ, engagerar sig i skolarbetet och visar stort intresse, enligt de intervjuade lärarna. Denna grupp av högpresterande som lärarna beskriver visar direkt resultat i skolarbetet och är därmed den grupp som lättast

upptäcks. Vi blev överraskade av att det inte var flera som hade erfarenhet av den kategori där man först uppfattar eleven som stökig och oengagerad.

I litteraturen framkommer det att det inte enbart är i akademiska ämnen som man ska mäta begåvning. Elever kan vara praktiskt begåvade, ha musiköra, vara bra på konfliktlösning eller ha en stor fingerfärdighet. Howard Gardners sju multipla intelligenser ger oss en fingervisning om vilka yrkesområden som skulle vara tänkbara för en viss intelligens.³¹ Det är viktigt att vi vidgar begreppet högpresterande och begåvning i skolan och i arbetslivet till att omfatta många olika sorters skapande. På yrkesprogrammen möter vi ofta de elever som har begåvning för de praktiska ämnena men som inte har lika lätt för kärnämnen. På grund av sina tidigare problem i skolarbetet kan de vara negativt inställda till undervisningen, vilket gör att de inte uppfattas som högpresterande. Vi anser att lärarkåren måste vara mer uppmärksam på de bråkiga och stökiga eleverna för att urskilja de skoltrötta eleverna från de otillfredsställda och uttråkade eleverna. Vi lärare bör prata med dem och motivera dem till att arbeta med sina studier, då det, som Roland Persson skriver, inte alltid är självklart att de högpresterande eleverna vågar röja sin verkliga kapacitet när de andra eleverna är i klassrummet.³²

Hur får då de högpresterande eleverna arbeta? I intervju svaren framkommer det att lärarna väljer att ge högpresterande elever extrauppgifter som de själva får arbeta med. Att arbeta i projektform är också vanligt. Av resultatet förstår man att lärare försöker ge eleverna större utmaningar i undervisningen men det kräver också av eleven att denne är motiverad till att ta egna initiativ och arbeta självständigt.

I litteraturen ser man tydligt att projektarbete är ett utmärkt arbetsredskap. För högpresterande elever är projektarbete en stimulering till att söka nya kunskaper i ett högt tempo och sedan använda dem i ett projekt som kan bli väldigt stort och avancerat. Vi håller med Wahlström som framhåller att det är bra om projektarbeten utformas i olika svårighetsgrader eftersom hela klassen då arbetar med samma uppgift men på olika nivåer.³³ Detta är något vi som lärare också tillämpar i vår egen undervisning.

Det är skolans uppgift att stimulera elever och ge dem möjligheter att utvecklas och motivera dem till att arbeta med sina skolarbeten. För gruppen högpresterande elever

---

³¹ Persson 1997, sid. 116

³² Persson 1997, sid. 52

³³ Wahlström 1995, sid. 45

med hög IQ är risken större för sociala och emotionella problem när undervisningen inte fyller sin funktion.³⁴ Om man som Isberg skriver kunde få mer ämnesöverskridande verksamhet skulle det finnas större möjlighet att upptäcka dessa elever då fler lärare kan hjälpas åt och engagera sig i undervisningen.³⁵ Möjligheterna till att ta tillvara på olika kompetenser som finns hos lärare borde öka och vid ämnesöverskridande verksamhet får man mycket större möjligheter att bedriva projektarbeten och att ha uppgifter som blir djupare och mer utmanande än annars. Alla skolor bör ha olika läroplaner som stimulerar eleverna i enlighet med deras egna unika anlag och deras begåvning.³⁶ Vi ser fram emot de nya läroplanerna där även de högpresterande eleverna ska hamna i fokus.

Vi kommer nu in på frågan om tid och resurser till dessa elever och enligt intervjuerna saknas båda delar. Om elever ska ges möjlighet till högre studier än vad det står i kursplanerna är det eleven som får ta det stora ansvaret, eftersom lärarna helt enkelt inte har tid till djupare övningsarbeten med en enskild elev. Uttråkade men prestationsstarka elever kan uppfattas som störande när de ständigt ifrågasätter undervisningen. Deras beteende misstolkas och eleverna uppfattas som oroliga.³⁷ Att ha ett fåtal oroliga elever som stör undervisningen tar mycket tid och kraft från oss lärare och mycket undervisningstid försvinner. Därför är det viktigt att elever som har blivit diagnostiserade som begåvade barn får någon form av specialundervisning som ställer högre krav på dem.³⁸ Vi tycker att det är synd att skolorna inte satsar mer på utveckling av samarbete mellan lärare så att man kan ge högpresterande elever möjligheter till utveckling i ett högre tempo. Enligt Haug är det inte alltid eleven som är problemet utan det är skolans sätt att arbeta som gör att vi får oroliga elever.³⁹ Därför är det viktigt att alla skolor har olika läroplaner som stimulerar eleverna i enlighet med deras egna unika anlag och begåvning.⁴⁰

Enligt lärarna är det också svårt att få möjligheter till ämnesöverskridande verksamheter och kompetensutveckling inom de egna undervisningsämnena. Det är något som vi själva också har upplevt. Det framkom i intervjuerna att då lärarna får igång högpresterande elever i intressanta projekt slipper man att hela tiden hitta på extrauppgifter och det blir då mer tid över för att hjälpa de svagare eleverna. Ur

---

³⁴ Evenshaug & Hallen 2001, sid.161

³⁵ Isberg 1996, sid. 75

³⁶ Rita, Dunn & Ken, Dunn & Donald Treffinger, 1992, sid. 77

³⁷ Haug 1998, sid. 44

³⁸ Winner 1996, sid. 207

³⁹ Haug 1998, sid. 44

⁴⁰ Rita, Dunn & Ken, Dunn & Donald Treffinger, 1992, sid. 77

samhällsekonomisk synvinkel är det också viktigt med elever som engagerar sig och utvecklas till sin fulla potential med tanke på att landet behöver medborgare som kan bli vägledande inom olika områden och på så vis förbättra livet för andra invånare. Det borde vara en självklarhet att alla ska få möjlighet att prestera sitt yttersta.

Vi kommer härmed in på vår sista fråga, nämligen om undervisningen eleanpassas enligt Lpf 94.⁴¹ I läroplanen står det klart och tydligt att undervisningen skall anpassas efter individen men som det framgår i både litteraturen och intervjuerna får inte högpresterande elever sina behov tillgodosedda. Skolorna har tolkat läroplanen som att det räcker med att hålla sig inom kursramarna även om eleven redan har den kunskapen. I intervjusvaren har det framkommit att lärarna måste anpassa undervisningen efter de svaga eleverna och att ribban då ligger för lågt för att motivera de högpresterande eleverna. Det är enligt Lpf 94 skolans uppgift att stimulera elever till att nå sin fulla kapacitet och som beskrivits tidigare skulle man kunna göra det bättre om det fanns möjlighet till att ge eleverna mer ämnesöverskridande arbetsuppgifter, något som också förespråkas i Lpf 94.

5.2 Slutsats

Genom detta arbete har vi fått en ökad insikt i att högpresterande elever ibland inte är så lätta att hitta då de agerar instinktivt för att dölja sin intelligens och inte framstå som annorlunda. Som pedagoger måste vi reflektera över vad som kan ligga bakom elevers beteende. Vi kommer att var mer observanta på stökiga och oroliga elever, för med tanke på vad bland annat Winner och Haug kommit fram till i sina studier är det annars lätt hänt att man förbiser elever som eventuellt kan bli högpresterande.

I vår egen undervisning kommer vi att arbeta för en ökad integration mellan vårt yrkesämne och kärnämnen. Vi anser att det skulle ge högpresterande, men också övriga elever, större utmaningar och en ökad förståelse för att ämnena går ihop, vilket vi tror skulle öka studiemotivationen totalt sett. Genom att öka samarbetet med kolleger i och utanför det egna ämnet är vi övertygade om att man kan få ett bättre arbetsklimat med lugnare elever och större acceptans för att vi är olika individer med olika talanger.

I dagsläget upplever vi det tyvärr som att föräldrarna måste ha gott om pengar så att eleven kan få möjlighet till extra undervisning utanför skolan eller gå på en privatskola

---

⁴¹ Utbildningsdepartementet 1994, Lpf sid. 6

som till exempel Lundsberg för att ha möjlighet till att nå sin fulla potential. Det är diskriminerande att pengar ska vara avgörande för studiemöjligheterna i ett så välutvecklat land som Sverige.

Det har varit ett mycket intressant ämne att diskutera med våra kollegor. Det som framkommit tydligast i våra samtal och intervjuer är bristen på tid för att arbeta med elever som vill utveckla sina kunskaper i de olika ämnena. Detta är något vi själva också upplevt. Vi tror dessutom att man på yrkeslinjerna måste anpassa kärnämnen till karaktärsämnena för att ett större antal elever ska klara sig igenom skolan med fler godkända betyg i kärnämnen.

Vi har nu ett borgerligt styre och det skulle vara intressant att följa upp om de håller fast vid de läroplaner som står i deras partiprogram med fokus på de högpresterande eleverna. Vi skulle också vilja se om det blir möjligt i de kommunala skolorna att ge elever större utmaningar och mer individuella lösningar samt att dela in i kunskapsbaserade klasser eller om det blir friskolorna som får ta det ansvaret. Det skulle också vara intresseväckande att studera hur man arbetar med högpresterande elever i andra länder. Vi kommer att fortsätta våra egna studier i ämnet med att fördjupa oss i den amerikanska litteratur som berör högpresterande elever.

Referenslista

- Dunn, Rita & Dunn, Ken & Treffinger, Donald (1995). *Alla barn är begåvade barn- på sitt sätt*. Malmö: Brain Books AB.
- Ejvegård, Rolf (2003). *Vetenskaplig metod*. Lund: Studentlitteratur
- Evenshaug, Oddbjörn & Hallen, Dag (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.
- Gardner, Howard (1983). *De sju intelligenserna*. Jönköping: Brain Books AB.
- Haug, Peder (1998). *Pedagogiskt dilemma: Specialundervisning*. Stockholm: Skolverket
- Isberg, Leif (1996). *Läraryrollen i förändring*. Lund: Studentlitteratur
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olof (2001). *Examensarbete i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Uppsala: Kunskapsföretaget i Uppsala AB.
- Läraryförbundet (2002). *Lärarens handbok. Skollag. Läroplaner. Yrkesetiska principer*. Solna: Tryckindustri Information.
- Malmström, Györki & Sjögren Peter A. (1991). *Bonniers Svenska Ordbok*. Stockholm: Bonniers Fakta Bokförlag AB.
- Persson, Roland S. (1997). *Annorlunda land. Särbegåvnings psykologi*. Falköping: Liber/Almqvist & Wiksell.
- Utbildningsdepartementet (1994). *Läroplan för de frivilliga skolformerna. (Lpf 94)* Stockholm: On Paper Grafiska AB 2000
- Wahlström, Gunilla O. (1995). *Begåvade barn i skolan. Duglighetens Dilemma?* Stockholm: Liber Utbildning AB.
- Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur
- Winner, Ellen (1996). *Begåvade barn –myt eller verklighet*. Jönköping: Brain Books AB.

Internet:

- www.btj.se/sb/FrontServlet
Vinterhed, Kerstin Dagens Nyheter, avdelning PJO, se sid. A02 (A6) datum 990411
- www.btj.se/sb/FrontServlet
Jällhage, Lenita Dagens Nyheter, avdelning INL, sid. A05 (A6) datum 030218
- www.lundsbergsskola.se/skolan/skolan.htm

www.ne.se./jsp/search/article.jsp?i_sect_id=212303&i_history=1

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Jantelagen>

Bilaga 1

Hej

Vi är två blivande yrkeslärare som läser på Distansutbildningen för yrkeslärare 60 poäng på Malmö Högskola.

Annelie Börjesson arbetar på Elprogrammet i Gislaved och Cecilia Sjöberg på Hotell och Restaurangprogrammet i Trelleborg.

Tillsammans skriver vi ett examensarbete om Högpresterande elever. Vi har efter att ha läst en hel del litteratur i ämnet konstaterat att det finns många olika benämningar för begåvade barn. Vi har valt att använda benämningen högpresterande barn och vad vi menar med Högpresterande elever är de elever som har lätt för att lära, är intresserade av skolan och som visar en nyfikenhet för de ämnena man undervisar i och som vill lära sig mer än vad målen kräver.

Vi vill be er om hjälp att besvara följande frågor.

Tack på förhand

Cecilia och Annelie

Intervjufrågor

Är du: MAN   KVINNA

1. Hur många år har du arbetat som lärare?
2. Vad tycker du kännetecknar en högpresterande elev?
3. På vilket sätt tycker du att dessa elever skiljer sig från de övriga i klassrummet?
4. Hur låter du dessa elever arbeta i klassrummet?
5. Är någon inlärningsmetod bättre att arbeta med för högpresterande elever?
6. Tycker du att det finns tid och resurser att arbeta med dessa elever?
7. Hur är närvaron på lektionerna för dessa elever jämfört med de andra i klassen?
8. Hur upplever du att relationen mellan högpresterande elever och andra elever fungerar i klassen?
9. Tycker du att skolan ska satsa stöd/resurser på dessa elever?

Om Ja; på vilket sätt?

Om Nej, varför?

10. Enligt Lpf 94 ska ”Undervisningen skall anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Skollagen föreskriver att utbildningen inom varje skolform skall vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas. En likvärdig utbildning innebär inte att undervisningen skall utformas på samma sätt överallt eller att skolans resurser skall fördelas lika. Hänsyn skall tas till elevernas olika förutsättningar, behov och kunskapsnivå.”

Tycker ni att lika mycket hänsyn tas till de svagt presterande som de högt presterande när det gäller kunskapsnivå?

11. Andra synpunkter eller funderingar som du vill tillägga angående högpresterande elever?

Bilaga 2

Jantelagen på svenska

1. Du skall inte tro att du är något.
2. Du skall inte tro att du är lika god som vi.
3. Du skall inte tro att du är klokare än vi.
4. Du skall inte inbilla dig att du är bättre än vi.
5. Du skall inte tro att du vet mer än vi.
6. Du skall inte tro att du är förmer än vi.
7. Du skall inte tro att du duger till något.
8. Du skall inte skratta åt oss.
9. Du skall inte tro att någon bryr sig om dig.
10. Du skall inte tro att du kan lära oss något.